

ISSN 1987-5789
ESSN 2587-5426

ეკონომიკა და ბიზნესი

ECONOMICS and BUSINESS

2

ტომი XII Volume
2020

ს ა რ ო მ ე ნ ი

მრავალმხრივი „კორონომიკა“

ედგუა მექანიზმი - გლობალური კორონომიკური კრიზისის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე (შესავლის ნაცვლად)	9
ვადიმე პაპაძე - კორონომიკა და თვისებრივად ახალი ეკონომიკური კრიზისი	13
გიორგი ლაღანიძე - მსოფლიო ეკონომიკა პანდემიამდე, პანდემიის დროს და პანდემიის შემდეგ	17
ილიკო კოვზანაძე - ეკონომიკის გამოწვევები და პერსპექტივები COVID-19 ინფექციის ფონზე	25
იამაბ აბესაძე - გლობალიზაცია და პანდემიის ეკონომიკური პრობლემები	31
მიხეილ ჯიბუტი - პოლიტეკონომიის ვირუსული ვარიაციები	37
მეხაბ კაკულია - კორონომიკური კრიზისის გაკვეთილები საქართველოსთვის	44
თეიმურაზ შენგელია - გლობალური ეკონომიკის რეცესია და საქართველოს პოსტვირუსული განვითარება	55
იოსებ აჩივაძე - სახელმწიფოს ფუნქციის ტრანსფორმაცია პოსტპანდემიურ პერიოდში	63
ვახტანგ ჭაჩია - კორონომიკა – საფრთხე თუ შესაძლებლობა?!	68
გიორგი ბენაშვილი - კორონომიკა - ეკონომიკური პოლიტიკის ხელახალი გააზრების აუცილებლობა	72

ეკონომიკური თეორია ♦ ეკონომიკური პოლიტიკა

ადექსანდრე თვადჭხედიძე, ავთანდილ სიდაგაძე - COVID-19 კორონავირუსის პანდემიის გავლენა ნედლი ნავთობის ფასზე წინასწარი სტატისტიკური ანალიზი	82
თეიმურაზ ბეჩიძე - ეკონომიკური ზრდა: თვისებრივი და რაოდენობრივი განსაზღვრულობა	89
ბადგი გეგბაია, გელა მამუდაძე, პაატა ახოშიძე, ნანუდი მახაჩაძე, მიხეილ სუქნიშვილი - ეროვნული წარმოების კონკურენტუნარიანობა და საექსპორტო ბაზრებზე გასვლის სტრატეგიები	100

CONTENTS

ROUND TABLE “KORONOMICS”

Elguja Mekvabishvili - Global Coronomic Crisis Influence on the Georgian Economy (instead of introduction)	9
Vladimer Papava - Coronomics and Qualitatively New Economic Crisis	13
Giorgi Gaganidze - The World Economy before, during and after the Pandemic	17
Irakli Kovzanadze - Challenges and Prospects of the Economy against the Background of COVID-19 Infection	25
Ramaz Abesadze - Globalization and the Economic Problems of the Pandemic	31
Mikhail Djibuti - Viral Variations of Political Economy	37
Merab Kakulia – Lessons of Coronomic Crisis in Georgia	44
Temur Shengelia - Recession of the Global Economy and Post-Virus Development of Georgia	55
Ioseb Archvadze - Transformation of the State Function in the Post-Pandemic Period	63
Vakhtang Charaia - Coronomics: Danger or Opportunity?!	68
Giorgi Benashvili – Coronomics - The Necessity To Reassess Economic Policy	72

ECONOMIC THEORY ♦ ECONOMIC POLICY

Alexander Tvalchrelidze , Avtandil Silagadze – COVID-19 Coronavirus Pandemic Influence on Crude Oil Prices. A Preliminary Statistical Analysis.....	82
Teimuraz Beridze - Economic Growth: Qualitative & Quantitative Determinants (Metodological Aspect)	89
Badri Gechbaia, Gela Mamuladze, Paata Aroshidze, Nanuli Makharadze, Mirza Suqnishvili - Competitiveness of National Production and the Strategies for Entering Export Markets	100

MICROECONOMICS ♦ MACROECONOMICS ♦ ECONOMETRICS

Erekle Pirveli - Sectoral Analysis of the Economic Model of Georgia	114
David Chelidze - Investment Projects as a Stimulating Lever of Country's Economic Growth	134

FINANCE ♦ BANKING ♦ ACCAUNTING, AUDITING

Besik Bolkvadze - Regulating Aspects of Dividend Policy in the Business Sector of Georgia	147
--	-----

კორონომიკა და თვისებრივად ახალი ეკონომიკური კრიზისი

ვლადიმერ პაპავა

აკადემიკოსი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

vladimer.papava@tsu.ge

თანამედროვე მსოფლიო მოიცვა ახალი COVID-19 ვირუსის გლობალური გავრცელებით გამოწვეულმა საფრთხეებმა, რამაც დღის წესრიგში თვისებრივად ახალი პრობლემები დააყენა. მათ შორის მნიშვნელოვანია, შექმნილ ვითარებაში როგორ გავუძღვეთ ეკონომიკას და რა ცვლილებებს საჭიროებს ის მომავალი რისკების შესამცირებლად.

ჩამოყალიბებული ტრადიციის თანხმად, ეკონომისტები, როგორც წესი, იკვლევდნენ ეკონომიკური კრიზისის ზეგავლენას ზოგადად ჯანდაცვის სისტემაზე, მოსახლეობის ფსიქიკურ ჯანმრთელობასა და ინფექციურ დაავადებათა გავრცელებაზე.

დღეს უკვე პირიქით დაისვა საკითხი იმის შესახებ, რომ კორონავირუსი არის ფართომასშტაბიანი ეკონომიკური კრიზისის გამომწვევი, რომ კორონავირუსი პრაქტიკულად „ეკონომიკურ პანდემიად“ გარდაიქმნება (Riley, 2020).

კორონავირუსის გავრცელების ეკონომიკაზე ზეგავლენის პრობლემაზე ყურადღების გამახვილების მიზნით მისასაღმებელია შრილანკელი პროფესორის აჯით დე ალვისის მიერ ახალი ტერმინის „კორონომიკა“ („Coronomics“) შექმნა, რომელიც მიიღება ორი ტერმინის - „კორონა“ და „ეკონომიკის“ გაერთიანებით და შეისწავლის კორონავირუსის უარყოფით ეკონომიკურ შედეგებს (Alwis, 2020). მოგვიანებით გამოჩნდა სხვა მსგავსი ტერმინიც - „კორონანომიკა“ („Coronanomics“) (Eichengreen, 2020).

კორონომიკის აქტუალურობა არამარტო იმითაა განპირობებული, რომ დღეს სახეზეა კორონავირუსის პანდემია, არამედ იმითაც, რომ მსგავსი ტიპის გლობალური საფრთხეები არც მომავალშია გამორიცხული და ამის გათვალისწინება აუცილებელია როგორც ყოველდღიურ ცხოვრებაში, ისე მომავალი ეკონომიკური პროექტების განხორციელებაში.

უნდა გავაცნობიეროთ, რომ ჩვენ ვდგავართ არა კლასიკური ტიპის, არამედ თვისებრივად ახალი გლობალური ეკონომიკური კრიზისის წინაშე, როცა მისი გამომწვევი მიზეზები არა ენდოგენური, არამედ ეგზოგენური ხასიათისაა, ანუ როცა ეს მიზეზები გენერირებულია არა ეკონომიკაში, არამედ პროვოცირებულია ეკონომიკის ფარგლებს გარეთ არსებული წყაროს - კორონავირუსის სწრაფი გავრცელების შედეგად. ამ ფაქტორის

გათვალისწინებით, როგორც ცალკეული ქვეყნები, ისე მთელი მსოფლიო დგას კლასიკური ეკონომიკური კრიზისისგან განსხვავებული, ახალი ტერმინით - „კორონომიკური კრიზისის“ წინაშე (Papava, 2020).

კორონომიკური კრიზისის სიღრმე დამოკიდებულია იმაზე, თუ პანდემიამ რამდენ ხანს გასტანს. სხვა სიტყვებით, **დღეს ეკონომიკა მედიცინის მძევალია.**

მსოფლიოს სიდიდით მეორე ეკონომიკის მქონე ქვეყანაში - ჩინეთში დაიხურა არაერთი კომპანია, მსგავსი სირთულეების წინაშე დადგნენ აშშ და ევროკავშირის განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნები.

რეალურად ის ინსტრუმენტები, რომელთა გამოყენებაც ყველაზე აქტიურად განიხილება, ძირითადად უკავშირდება 2008-2009 წლების გლობალური ფინანსური და ეკონომიკური კრიზისის გამოცდილებას, თუმცა უნდა გვახსოვდეს, რომ ამ კრიზისის წყარო ეკონომიკაში იყო, მაშინ, როცა კორონომიკური კრიზისი პირდაპირაა დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად წარმატებული იქნება მედიცინა კორონავირუსის დამარცხებაში.

ფაქტია, რომ კორონავირუსმა დააზარალა ტურისტული სექტორი, ზიანი მიაყენა სამგზავრო ავიაგადაზიდვებს, საფონდო ბაზრებებზე დაფიქსირებული ვარდნა კი ეკონომიკის რეალურ სექტორზე უშუალოდ აისახა. 2008-2009 წლების გლობალური ფინანსური და ეკონომიკური კრიზისის გამოცდილებიდან გამომდინარე, ეკონომისტების ხელთაა ისეთი ინსტრუმენტები, როგორიცაა საგადასახადო შეღავათების დაწესება, ცენტრალური ბანკების მიერ საპროცენტო განაკვეთების შემცირება და ლიკვიდურობის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გატარება, მთავრობის მხრიდან მოსახლეობის ყველაზე შეჭირვებული ნაწილის სოციალური დაცვის გაძლიერება. რა თქმა უნდა, ამ ღონისძიებების გარდა, პრიორიტეტულია მთავრობის მიერ ჯანდაცვის დაფინანსების გაზრდა. ის, თუ რამდენად საკმარისი იქნება ამ ღონისძიებების გატარება კორონომიკური კრიზისის პირობებში, დიდად იქნება დამოკიდებული იმაზე, თუ რა დრო დასჭირდება მედიცინას კორონავირუსისგან სამკურნალო პრეპარატის, ასევე შესაბამისი ვაქცინის შექმნას, დამზადებასა და გავრცელებას.

საყურადღებოა, რომ ჩამოთვლილი ღონისძიებები, საბოლოო ანგარიშით, გამოიწვევს საბიუჯეტო დეფიციტის ზრდას და დიდი ალბათობით, ეს იქნება პანდემიით მოცული ყველა ქვეყნის საკმაოდ მნიშვნელოვანი პოსტკრიზისული პრობლემა. მაშასადამე, აუცილებელია ერთმანეთისგან გაიმიჯნოს ის ეკონომიკური ღონისძიებები, რომლებიც გასატარებელია კორონომიკური კრიზისის და პოსტკრიზისულ პერიოდებში.

ის, რომ ეკონომიკა თითქმის გაჩერდა აშშ-ში, ჩინეთსა და ევროპის არაერთ ქვეყანაში, აუცილებლად აისახება არამართო მოთხოვნის შემცირებაზე, არამედ კიდევ უფრო მეტად - მიწოდების შემცირებაზე.

მოთხოვნის შემცირებასთან შედარებით, მიწოდების უფრო მეტად შემცირება, უშუალოდ აისახება ინფლაციის ზრდაზე. მისი მოთხოვნა ცენტრალური ბანკების ხელთ არსებული ინსტრუმენტებით მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შესაძლებელი, თუ გაიზრდება საპროცენტო განაკვეთები. ეს კი, თავის მხრივ, ისევ და ისევ უარყოფითად აისახება მიწოდებაზე და, საბოლოო ანგარიშით, ეკონომიკურ ზრდაზე.

კორონავირუსის გავრცელებამ გარკვეული ბიძგი მისცა იმ იდეებს, რომლებიც ეწინააღმდეგება თავისუფალ ვაჭრობას, თუმცა აშკარაა, რომ ის ქვეყნები, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან გლობალიზაციას, ეკონომიკურად უფრო მეტად დაზარალებიან სწორედ პანდემიის პირობებში (Frankel, 2020; Mohamed, 2020). იმის გათვალისწინებით, რომ პანდემია გლობალური ფენომენია და კორონომიკური კრიზისი მთელი მსოფლიოს საფრთხეა, იზოლაციონიზმი და დეგლობალიზაცია მსოფლიო ეკონომიკისთვის აშკარად დამღუპველი გზაა. პირიქით, პოსტკრიზისულ პერიოდში აუცილებელია მოხდეს ღირებულებათა და მიწოდებათა ჯაჭვების დივერსიფიკაცია, რამაც უნდა უზრუნველყოს შესაძლო რისკების შემცირება (Derviş, Strauss, 2020).

აქედან გამომდინარე, განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ჩინეთში თავმოყრილი მსხვილი კომპანიების დეკონცენტრაცია, რაც მომავალში ხელს შეუწყობს იმ რისკების შემცირებას, რომლებიც დაკავშირებულია გლობალურ საფრთხეებთან.

კორონომიკამ დაგვანახა, რომ მსხვილი კომპანიებისათვის შესაძლოა განსაკუთრებით მიმზიდველი გახდეს ჩინეთიდან თავიანთი ქარხნების გატანა იმ ქვეყნებში, რომლებსაც ჩინეთთან უკვე აქვთ თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება.

ევროპასთან მიმართებით ამ თვალსაზრისით აღსანიშნავია ისეთი ქვეყნები (მაგალითად, ისლანდია, საქართველო, შვეიცარია, და სხვ.), რომელთაც თავისუფალი ვაჭრობა ერთდროულად აქვთ ევროკავშირთანაც და ჩინეთთანაც. თუმცა, განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს პოსტსაბჭოთა საქართველო, რომელიც გეოგრაფიულად ევროკავშირსა და ჩინეთს შორისაა და ის მდებარეობს ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელ სატრანსპორტო დერეფანში. აქვე გასათვალისწინებელია აშშ-ის დაინტერესებაც - ჰქონდეს საქართველოსთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება (Rapoza, 2020). საქართველოს გამოყენება რეგიონულ ეკონომიკურ ჰაბად (ისმაილოვი, პაპავა, 2007, გვ. 170-176) პოსტკრიზისული განვითარების ერთ-ერთ სტრატეგიულ მიმართულებად შეიძლება ჩაითვალოს (Papava, 2020).

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ცალკე განხილვის თემაა ის სირთულეები და გამოწვევები, რომლის წინაშეც დადგა საქართველო კორონომიკური კრიზისის პირობებში (პაპავა, ჭარაია, 2020).

ლიტერატურა:

- ისმაილოვი ე., პაპავა ვ. (2007). ცენტრალური კავკასია: გეოპოლიტიკური ეკონომიის ნარკვევები. თბილისი, „დიოგენე“.
- პაპავა ვ., ჭარაია ვ. (2020). კორონომიკური კრიზისი და საქართველოს ეკონომიკის ზოგიერთი გამოწვევა. GFSIS, ექსპერტის აბრი, No. 136, <<https://www.gfsis.org/files/library/opinion-papers/136-expert-opinion-geo.pdf>>.
- Alwis A. de. (2020). Coronomics – Plan Your Eggs and the Basket! Daily FT, February 25, <<http://www.ft.lk/columns/Coronomics-%E2%80%93Plan-your-eggs-and-the-basket-/4-695109>>.
- Derviş K., Strauss S. (2020). What COVID-19 Means for International Cooperation. Project Syndicate, March 6, <https://www.project-syndicate.org/commentary/global-cooperation-can-prevent-next-pandemic-by-kemal-dervis-and-sebastian-strauss-2020-03?utm_source=Project+Syndicate+Newsletter&utm_campaign=cba7e1c6a1-sunday_newsletter_15_03_2020&utm_medium=email&utm_term=0_73bad5b7d8-cba7e1c6a1-93567601&mc_cid=cba7e1c6a1&mc_eid=e9fb6cbcc0>.
- Eichengreen B. (2020). Coronanomics 101. Project Syndicate, March 10, <https://www.project-syndicate.org/commentary/limits-macroeconomic-tools-coronavirus-pandemic-by-barry-eichengreen-2020-03?utm_source=Project+Syndicate+Newsletter&utm_campaign=cba7e1c6a1-sunday_newsletter_15_03_2020&utm_medium=email&utm_term=0_73bad5b7d8-cba7e1c6a1-93567601&mc_cid=cba7e1c6a1&mc_eid=e9fb6cbcc0>.
- Frankel J. (2020). Will the Coronavirus Trigger a Global Recession? Project Syndicate, February 24, <https://www.project-syndicate.org/commentary/coronavirus-global-recession-prospects-by-jeffrey-frankel-2020-02?utm_source=Project+Syndicate+Newsletter&utm_campaign=11fa1362d7-sunday_newsletter_01_03_2020&utm_medium=email&utm_term=0_73bad5b7d8-11fa1362d7-93567601&mc_cid=11fa1362d7&mc_eid=e9fb6cbcc0>.
- Mohamed A. (2020). Protectionism Is No Cure for Pandemics. Project Syndicate, April 24, <https://www.project-syndicate.org/commentary/protectionism-will-prolong-the-covid19-pandemic-by-amina-mohamed-2020-04?utm_source=Project+Syndicate+Newsletter&utm_campaign=871db40e9f-sunday_newsletter_26_04_2020&utm_medium=email&utm_term=0_73bad5b7d8-871db40e9f-93567601&mc_cid=871db40e9f&mc_eid=e9fb6cbcc0>.
- Papava V. (2020). Coronomic Crisis: When The Economy Is A Hostage To Medicine. Eurasia Review. Journal of Analysis and News, March 29, <<https://www.eurasiareview.com/29032020-coronomic-crisis-when-the-economy-is-a-hostage-to-medicine-oped/>>.
- Rapoza K. (2020). Why Does Everyone Suddenly Want A Free Trade Deal With Georgia? Forbes, March 5, <<https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2020/03/05/why-does-everyone-suddenly-want-a-free-trade-deal-with-georgia/#18be024850e6>>
- Riley C. (2020). Coronavirus is fast becoming an ‘economic pandemic.’ CNN Business, February 25, <<https://edition.cnn.com/2020/02/24/business/coronavirus-global-economy/index.html>>.